

Børne- og socialminister Mai Mercados talepapir

Anledning	Besvarelse af SOU alm. del – samrådssp. F om Rigsrevisionens kritik af tilskudsforvaltningen
Dato / tid	29. november 2018, kl. 13.00 -14.00
Talens varighed	17:00 [120 ord = ca. 1 min.]
Sted	Vær. S-092 på Christiansborg

Det talte ord gælder

[1 – Indledning]

Tak for invitationen til dette samråd.

Jeg er blevet bedt om at redegøre for, hvad Børne- og Socialministeriet har gjort for at følge op på Rigsrevisionens kritik af tilskudsforvaltningen. Derefter at vurdere om svindel kunne være undgået eller opdaget tidligere ved at imødekomme Rigsrevisionens kritikpunkter. Og endelig at redegøre for, hvilke initiativer jeg vil sætte i søen for at forhindre svindelsager i fremtiden.

Lad mig først sige, at det også for mig er ubegribeligt, at en medarbejder angiveligt igennem så mange år og i en så massiv størrelsesorden har begået bedrageri. Jeg har helt sikkert stillet de samme spørgsmål som alle andre og hertil kommer, at sagen er opdaget på min vagt på mit ministerområde. Og det gør særligt ondt at tænke på, at pengene kunne være anvendt til nogle af de mest udsatte i vores samfund.

Det er måske også derfor, at denne sag optager rigtig mange mennesker. Derfor har det også været vigtigt for mig at være så åben som muligt. Det har været en selvstændig prioritet at holde udvalget tæt orienteret, og jeg vil i den forbindelse gerne takke for jeres fortrolighed. Jeg har også løbende informeret offentligheden, som jeg synes man har krav på i sådan en sag.

Sagen handler om systematisk svindel, der angiveligt har fundet sted i mindst 20 år – hvor forvaltningen af tilskud har ligget i forskellige styrelser og i departementet.

Ministeriet ved allerede meget. Men der er brug for et samlet overblik, før der for alvor kan svares på de mange spørgsmål, som jeg også selv har.

Jeg har sat eksterne undersøgelser i gang. Et revisionsfirma skal blandt andet afklare det økonomiske omfang af underslæbet, afdække hændelsesforløbet og pege på evt. ændringer af tilskudsadministrationen fremadrettet. Mens Kammeradvokaten svarer på, om der kan placeres et ansvar. Det har været meget vigtigt for mig, at alt bliver belyst nu - at vi vender hver en sten.

Vi er derfor alle klogere, når resultaterne af disse undersøgelser foreligger. Og når jeg har dem, vil jeg gerne stille op og besvare de spørgsmål, udvalget måtte have i den forbindelse.

Lad mig understrege, at der på baggrund af de eksterne undersøgelser vil blive truffet de nødvendige beslutninger. Svindlen har foregået gennem mange år, men er blevet opdaget på min vagt. Derfor påtager jeg mig fuldt ud arbejdet med at få ryddet helt op.

Mens vi venter på de eksterne undersøgelser, vil jeg forholde mig til den kritik, Rigsrevisionen løbende har fremført vedrørende forvaltningen af tilskud. Rigsrevisionen har påpeget mange forhold siden 2002. Jeg kommer ikke til at gennemgå hvert eneste kritikpunkt og ministeriets håndtering heraf i dag. Det vil både være meget teknisk og tage alt for lang tid.

Jeg vil i stedet gøre nogle nedslagspunkter. Der hvor kritikken har været mest markant og kan være særlig relevant for denne sag. Det drejer sig bl.a. om kontrol med udbetalinger og it-retteligheder samt om manglende funktionsadskillelse.

[2 – Hvad har ministeriet gjort for at følge op på Rigsrevisionens kritik?]

[Nuancer i Rigsrevisionens kritik]

Når man læser sig igennem kritikpunkterne i Rigsrevisionens notat til Statsrevisorerne. Eller man følger med i medierne, kan man let få det indtryk, at ministre og embedsmænd gennem tiden har lukket øjne og ører for højlydte alarmklokker.

Men Rigsrevisionen gennemfører hvert eneste år en årsrevision. Og de reviderer udvalgte områder løbende. Siden 2002 er det blevet til rigtig mange revisioner, rapporter og notater – og det er også blevet til meget kritik. Noget af kritikken har Rigsrevisionen gentaget ad flere omgange, når de ikke har fundet ministeriets opfølgning tilfredsstillende.

Rigsrevisionen har i deres notat til Statsrevisorerne fra november 2018 redegjort for relevante revisioner foretaget siden 2002. I den redegørelse er der mange gode og vigtige pointer. Dem tager jeg selvfølgelig med mig i det videre arbejde.

Jeg kan samtidig konstatere, at Rigsrevisionen hvert år i perioden 2002 -2017 i statsregnskabet for Børne- og Socialministeriets paragraf, har konkluderet, at regnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt. Det betyder, at regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslove og statens regnskabsregler.

I Rigsrevisionens revisioner kan den overordnede konklusion godt være tilfredsstillende. Men der kan dog stadig være forhold, som Rigsrevisionen *ikke* synes er helt tilfredsstillende. Det er forhold, der ikke vurderes som så væsentlige i den givne revision, at de ændrer den overordnede konklusion. Men det er alligevel forhold, som et ministerium skal være opmærksom på. Og det kan også sagtens være forhold, som viser sig at være væsentlige for det mistænkte underslæb.

[Eksempler]

Lad mig give et par eksempler, der både illustrerer nuancerne i Rigsrevisionens kritik, og illustrerer, at de har været opmærksomme på relevante forhold. Forhold som kan have givet den tidligere medarbejder mulighed for at begå underslæb.

Efter Rigsrevisionens besøg i Tilskudskontoret i Sikringsstyrelsen i 2008 var deres overordnede konklusion, at kontorets forvaltning af tilskud samlet set var tilfredsstillende.

[Kontrol med udbetalinger]

Men læser man videre, findes også ikke helt tilfredsstillende forhold. Lad mig læse op fra deres revision: *"Tilskudskontoret oplyste, at der ikke bliver foretaget kontrol af andre betalinger end førstegangsbetalinger, bortset fra hvis bankkontonummeret ændres."*

Og de skriver videre: *"Vi konstaterede, at kontrollanten ikke havde modtaget alle meddelte ændringer af bankkontonumre. Det er således vores opfattelse, at der ikke er sket kontrol af alle ændrede bankkontonumre. Dette finder vi ikke helt tilfredsstillende. Vi anbefaler i øvrigt, at Tilskudskontoret foretager en stikprøvevis gennemgang af andre udbetalinger end førstegangsudbetalinger"*.

Jeg vil rigtig gerne kunne fortælle jer, at ministeriet siden Rigsrevisionens besøg i 2008 stikprøvevist har kontrolleret alle typer udbetalinger. Men det har jeg ikke dokumentation for. I 2012 svarer ministeriet Rigsrevisionen, at der har været en kontinuerlig kontrol af udbetalingslister. Men at kontrollen ikke er dokumenteret. Fra januar 2012 bliver kontrollen dokumenteret. Men jeg må konstatere, at kontrollen ikke kan have været tilstrækkelig, siden underslæbet fortsat kunne finde sted.

Ud over kontrol med kontonumre til udbetalinger, har Rigsrevisionen løbende kigget på funktionsadskillelse, brugerrettigheder og en række åbne regnskaber.

[Funktionsadskillelse]

Funktionsadskillelse betyder, at opgaverne vedrørende oprettelse, bogføring, udbetaling og godkendelse af regnskab er fordelt på forskellige medarbejdere. På den måde er der en indbygget kontrol, hvor den næste medarbejder i rækken sikrer, at den forriges arbejde er korrekt.

[Beskrivelse af arbejdsgange]

Rigsrevisionen har også anbefalet, at beskrivelsen af ansvars- og opgavefordelingen i tilskudsforvaltningen blev samlet og uddybet i de interne instrukser. Ministeriet oplyste i 2008, at de relevante oplysninger ville blive samlet i en vejledning. Men da Rigsrevisionen besøgte tilskudsforvaltningen i 2011, gentog de anbefalingen.

[Tildeling af roller]

Funktionsadskillelse hænger også tæt sammen med de rettigheder medarbejderne har i it-systemet. Her er det vigtigt, at medarbejdernes roller i it-systemet alene er afgrænset til de opgaver, de skal håndtere.

Rigsrevisionen har flere gange bemærket, at flere medarbejdere i tilskudsforvaltningen havde administratorrettigheder og bl.a. kunne oprette og tildele roller i tilskudssystemet. I 2008 anbefalede de, at alene én medarbejder, som ikke kunne udbetale penge i tilskudssystemet, skulle tildele roller. Desuden påpegede Rigsrevisionen, at der ikke var dokumentation for, hvem der havde oprettet hvilke roller.

Året efter orienterede ministeriet Rigsrevisionen om, at Tilskudskontoret havde revurderet antallet af medarbejdere med administratorrettigheder. Og der var indført kvartalsvis gennemgang af adgangsrettigheder til tilskudssystemet. Rigsrevisionen noterede i forbindelse med den efterfølgende revision, at de fandt de iværksatte tiltag tilfredsstillende.

[Manglende lukning af regnskaber]

Over en længere periode fra 2008 til 2013 påpegede Rigsrevisionen, at ministeriet ikke havde overblik over de tilskudsmodtagere, der ikke havde indsendt regnskaber og rapporter til tiden.

Jeg er oplyst om, at der i 2014 blev lagt en plan for at afvikle sagspakken, og i efteråret 2015 konstaterer Rigsrevisionen, at ministeriet var kommet til bunds og havde fået indhentet og lukket alle regnskaber.

[Det er VORES ansvar]

Lad mig pointere, at uanset hvad Rigsrevisionen har bemærket gennem tiden. Og hvad der er svaret og gjort på den

baggrund. Så er det altid ministeriets ansvar at sikre en ansvarlig forvaltning af tilskud. Herunder at sørge for ordentlige kontroller, at man som medarbejder ikke har flere funktioner, end nødvendigt, og at der bliver fulgt op, som der skal.

Rigsrevisionen er Folketingets kontrolinstans. De *reviderer* løbende, om ministerierne administrerer efter de gældende love og retningslinjer. Det er derimod ministrenes og administrationens ansvar at overholde de gældende love og retningslinjer.

Uden at foregribe de igangværende undersøgelser, så tyder meget på, at der ikke er blevet holdt godt nok øje med tilskudsområdet. Det giver de eksterne undersøgelser forhåbentlig et svar på.

[3 – Kunne svindlen være undgået?]

Kunne svindlen være undgået eller opdaget tidligere ved at imødekomme kritikpunkterne fra Rigsrevisionen?

Sagen er den, at vi har mistanke om, at én medarbejder i mere end 20 år har begået underslæb for rigtig mange millioner.

Efter min opfattelse, så må det simpelthen være muligt at indrette et system og lave forretningsgange, der gør det nærmest umuligt at svindle for så mange penge over så mange år. Et system, hvor sandsynligheden for at blive opdaget i de interne kontroller er stor.

Jeg har noteret mig, at Rigsrevisionen løbende har sat fingeren på forhold, som kan have givet den tidligere medarbejder mulighed for at begå underslæb. Og det er min klare holdning, at det burde være opdaget tidligere.

Hvordan underslæbet præcist har fundet sted, vil de eksterne undersøgelser give svar på. Og med viden om, hvordan det er gjort, så har vi et godt udgangspunkt for at iværksætte det, som skal til for at undgå lignende underslæb.

Det er ikke første gang, at tilskudsforvaltningen på socialområdet er i vælten. For ca. fem år siden havde vi Zornigsagen. Den handlede om manglende armslængde mellem det politiske og administrative niveau på tilskudsområdet. Derfor stillede Folketinget krav om, at der skulle mere styr på kriterierne for at få penge fra satspuljen.

På baggrund af Zornig-sagen blev forvaltningen af tilskud også flyttet til Socialstyrelsen. Og de har de sidste tre år gjort et stort arbejde med at rydde op i tilskudsforvaltningen.

Den økonomiske profil på det formodede underslæb tyder da også på, at det er blevet vanskeligere at svindle gennem tiden.

Det er umuligt at gardere sig fuldstændigt mod nogen, der har til hensigt at svindle og stjæle. Men det fraskriver os ikke ansvaret: Både vi politikere og administrationen skal hele tiden holde et vågent øje med de midler, vi administrerer.

[4 – Hvad vil jeg gøre ved det?]

Til sidst spørger udvalget, hvad jeg har i sinde at gøre.

Vi venter selvfølgelig ikke med at arbejde med processer og kontrolmiljø. Vi er allerede i gang. Efter sagen blev kendt, har Socialstyrelsen sammen med et revisionsfirma gennemgået flere processer i tilskudsforvaltningen. Og der er på nuværende tidspunkt implementeret nye roller og rettigheder i tilskudssystemet.

Det betyder ifølge styrelsen blandt andet, at de administrative medarbejdere i tilskudsforvaltningen nu *enten* kan foretage udbetalinger i systemet *eller* godkende regnskaber. Funktionen med at oprette og tildele nye roller i systemet er flyttet ud af tilskudsforvaltningen og til it-afdelingen. Og der kan alene oprettes nye roller, hvis to ledere har godkendt dette skriftligt.

I takt med at vi ændrer forretningsgangene, sikrer vi, at alle processer revideres.

Og vi kommer naturligvis til at se, om der er ting, som skal ændres eller strammes op, når vi kender resultatet af de eksterne undersøgelser.

[5 – Afslutning]

Nu har jeg talt meget om kontrol og stramninger. Når det så er sagt, så er jeg også minister for de mange små frivillige organisationer. De yder dagligt et kæmpe stykke arbejde for og med samfundets mest udsatte. De skal ikke kvæles i administration herfra. Det skal også være muligt at lave et stykke frivilligt arbejde i fremtiden!

Vi skal med andre ord finde den rigtige balance. Det skal være så svært at snyde som muligt. Så jeg er selvsagt optaget af, at vi har et system med nogle indbyggede kontroller. Men altså også af, at vi ikke får skabt et bureaukratisk monster, som bliver en barriere for, at midlerne til de udsatte rent faktisk kommer ud at arbejde der, hvor de gør gavn.

Balancen mellem kontrol og unødigt bureaukrati skal de eksterne undersøgelser også hjælpe os med. Det synspunkt om en nødvendig balance – det tror og håber jeg – at vi deler på tværs af Folketingets partier.

Som minister for socialområdet er jeg utrolig ked af, at denne svindel har fundet sted i et ministerium, som tager sig af samfundets mest udsatte. Det er penge, der er taget fra de allermest udsatte borgere i vores land. Det er helt igennem forfærdeligt.

Og lad mig igen understrege, at jeg simpelthen ikke kan begribe, hvordan det har kunne finde sted over så mange år. Og være så stort et beløb. Derfor ser jeg også frem til, at de eksterne undersøgelser giver mig de svar, jeg efterspørger, og som sikkert efterspørgeres af de fleste.